СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Гергана Костадинова Гозанска

Юридически факултет на

Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

член на научното жури съгласно Заповед № РД 09-70/25.09.2025 г. на Директора на Института за държавата и правото при Българска академия на науките за назначаване на научно жури за провеждане на защита на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по научната специалност „Международно право и международни отношения“ в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6. Право

на

Росица Йотова Петкова

на тема „Взаимно признаване на обучения, професионална квалификация и научни степени в Европейския съюз“

I . Кратки биографични данни

Росица Йотова Петкова е магистър по социология и икономика от Софийски университет. От 2019 г. до сега е Главен експерт в Националния център за информация и документация. Зачислена е, като докторант към Института за държавата и правото от 1.01.2022 г. и е отчислен с право на защита на 24.09.2025 г.

II. Общо описание на представения дисертационен труд

Представен е дисертационен труд в обем от 326 страници, включително списък на използваните съкращения и библиография. Дисертацията е структурирана в увод, три глави, заключение и библиография. Научният апарат обхваща 292 бележки под линия. Библиографската справка на използваната и цитирана литература съдържа общо 106 заглавия, от които 88 кирилица и 18 на латиница, списък от 46 нормативни актове на кирилица и 12 на латиница, 11 социологически изследвания на кирилица и 2 на латиница, и 20 електронни източници.

В увода докторантът ясно дефинира целите, задачите, предмета, обекта и методите на изследване. Основната теза, подложена на апробиране е: „идентифициране на спецификите в нормативната уредба на процедурата по взаимно признаване на обучение, професионална квалификация и научни степени в ЕС и България“ (с. 11).

Глава Първа, озаглавена „Взаимно признаване на образователни квалификации и периоди на обучение в ЕС“ е структурирана в четири раздела. Първият е „Историческо развитие на процеса по признаване“ и включва шест подраздела. Те са: „Правото на ЕС в сферата на образованието“ (1.1.1.) и продължава с „Интернационализация на висшето

образование“ (1.1.2.), „Европейската интеграция и Болонския процес“ (1.1.3.), „Правни механизми за реализиране на Болонския процес“ (1.1.4.), „Същност на процедурата по академично признаване в ЕС“ (1.1.5.) и „Сравнителноправен анализ на процеса по взаимно признаване в ЕС“ (1.1.6.).

В подраздел 1.1.1. е разгледан принципа за взаимно признаване, като е посочено, че той „представлява методологически правен инструмент, чиято цел е да се премахнат конфликтите при упражняване на компетентност в ЕС“ (с. 23), както и че се „прилага най-пълноценно, ако е налице достатъчна степен на хармонизация между законодателствата на ДЧ в условията на взаимно доверие между компетентните органи“ (с. 23) .

Подраздел 1.1.2. обръща внимание на понятието „международно образование“ (с. 30) и на общоевропейския процес по интернационализация на висшето образование (с. 31). Направен е обоснован извод, че за висшето образование „европейските институции предприемат множество действия, които допринасят за увеличаване на качеството му и насърчават сътрудничеството между ДЧ, без да засягат суверенитета им по отношение на съдържанието и структурата на националните им образователни системи“ (с. 33).

В следващия подраздел се посочват подходите към оценката на образователни и професионални квалификации през годините: ностификация, еквиватентност, признаване. В допълнение са разгледани: Европейската мрежа от информационни центрове (ENIC); Мрежата от национални информационни центрове за академично признаване (NARIC); процедурите по признаване, които включват академично, професионално и признаване на периоди на обучение; Конвенцията за признаване за квалификациите, отнасящи се до висшето образование в Европейския регион (Лисабонската конвенция), Сорбонската декларация от 1998 г., Болонската декларация от 1999 г.

Основните механизми за реформиране на националните образователни системи, изведени от Болонската рамка са отбелязани (с. 50) в подраздел 1.1.4. Обърнато е внимание на инициативите Европейска кредитна система, Европейска квалификационна рамка и др. Безспорен принос е изброяването на стратегическите цели на ЕС в областта на образованието и обучението чрез всеобхватни международни квалификационни рамки (с. 58).

Прецизен анализ е направен на процедурата по академично признаване в ЕС в подраздел 1.1.5. Отбелязано е, че „практически процедурите по академично признаване протичат предимно във висшите учебни заведения , където студентите кандидатстват“ (с. 64). В допълнение на това подробно са разгледани основните критерии за признаване на квалификации.

В подраздел 1.1.6. ясно и точно са представени нивата в българска образователна система (с. 79 – 80), както и системата на висшето образование в страната (с. 81-83). Направено е сравнение между българската образователна система и тези на Финландия, Нидерландия, Обединеното кралство и Франция и е посочено, че „в българската образователна система, са въведени основните ключови характеристики“ (с. 89).

Раздел Втори е озаглавен „Признаване на образование и периоди на обучение в България“ и включва четири подраздела. В първият в хронологичен ред са представени приетите закони през годините и основните им положения. Акцент е поставен върху правната уредба на процедурата, по която чужденци със завършено средно или висше образование могат да продължат обучението си в България.

Подраздел 1.2.2. откроява основните проблеми пред националната образователна система. Авторът посочва, като „нерешени проблемите за практическото обучение на студентите, за обмяната на опит между висококвлифицирани университетски специалисти и бизнеса и др.“ (с. 106-107).

Сполучливо е направена характеристика на висшето образование в България в подраздел 1.2.3. Представено е неговото развитие през годините, като са обособени три периода: начален, социалистически и демократичен (с. 108-109). Подробно е анализиран демократичния период, като са изброени конкретни диспропорции в системата (с. 110).

Подраздел 1.2.4. обръща внимание на положителните промени в системата на висшето образование в България, след 1995 г. За такива са отбелязани: Класификаторът на областите на висше образование и професионалните направления; Националната класификационна рамка; приемането на ЗРАСРБ; създаването на НАОА, Рейтингова система на висшите училища в България, специализираната информационна система на МОН и др. Заслужава похвала направеното обобщение на нормативните въведения (с. 118-119).

В подраздел 1.2.5. е направен е кратък исторически преглед на спецификите на взаимното признаване в България. Те включват: въвеждането на ЕДП; освобождаването на заверка, превод и легализация на ЕДП и др. Посочени са спецификите при въвеждането на автоматично взаимно признаване на квалификации в ЕС на национално равнище и аспектите, които задължително се оценяват в процедурата по признаване на висше образование в България.

Раздел Трети е озаглавен „Конвенция за премахване на изискването за легализация на чуждестранни публични актове“. В подраздел 1.3.1 е разгледана ролята на апостила в процеса по взаимно признаване. Обърнато е внимание на процедурата за алтернативно признаване; Регламент 2016/1191 и Конвенцията за премахване на изискването за легализация на чуждестранни публични актове (Хагска конвенция).

Посочени са администрациите в България, които поставят Апостил, и какви документи удостоверяват с него.

В подраздел 1.3.2. е направена разлика между електронния апостил и електронния регистър и е посочено, че в България органите, които поддържат електронните регистри са същите които издават апостили (с. 133). Надлежно са отбелязани българските публични регистри за образователни и удостоверителни документи, както и това, че НАЦИД е единствено компетентен да издава електронни апостили (с. 134).

Проблемите при удостоверяването на образователни документи чрез апостил в България са разгледани в подраздел 1.3.3., като е посочено, че те са от административен и юридически характер (с. 137 – 138).

Раздел Четвърти е озаглавен „Актуални тенденции в законодателството“ и включва два подраздела. Първият е посветен на актуалните актове на ЕС в образователната сфера. Изброени са основните регламенти и директиви, Стратегията „Европа 2020“, Парижкотото комюнике от 2018 г. и др. Вторият подраздел обръща внимание на „Последните промени в националната рамка от норми и политики“. Сред най-иновативните промени, авторът посочва въвеждането на Националната карта на висшето образование в Република България (с. 153).

Глава Втора е озаглавена „Взаимно признаване на професионална квалификация в ЕС“ и включва четири раздела. Първия раздел е за „Възникването и развитието на процеса по признаване на професионална квалификация“ и съдържа четири подраздела. В първият са посочени процедурите за взаимно признаването на професионална квалификация (с. 162). Вторият разглежда основните понятия в признаването на професионална квалификация. Третият акцентира на Европейската квалификационна рамка за професионално образование и обучение. Отбелязано е, че тя служи като „инструмент за съотнасяне на квалификациите между различните национални квалификационни рамки“ (с. 167) и че поставя акцент върху „резултатите от ученето“ (с. 168). Обръща се внимание на Европейската система за кредити в професионалното образование и обучение, Европейската система за трансфер и натрупани кредити, Европейската система за трансфер и натрупване на кредити в професионалното образование и обучение, Европейската квалификация на ученията, компетентностите, квалификациите и професиите.

Раздел Втори е с фокус „Нерегулирани и регулирани професии в ЕС“ и включва четири подраздела. Първият прави разлика между нерегулираните и регулираните професии; обръща се внимание на общия механизъм за признаване на професионална квалификация по нерегулирана професия (с. 180) и на форматът Европас. Вторият подраздел е за регулираните професии. Акцент е поставен върху приложимите общосистемните и секторни директиви, както и върху Директива 2005/ЕО, Директива 2005/36/ЕО и Директива 2013/55/ЕС. „Признаването на регулираните професии

съгласно българското законодателство“ е разгледано в третият подраздел. Отбелязано е, че за упражняване на регулирана професия в България е предвидено “изискването за притежаването на специфична професионална квалификация, правоспособност или членство в призната от държавата професионална организация“ (с. 189). В четвъртия подраздел е направен сравнителноправен анализ на чуждия опит и добрите от Финландия, Нидерландия и Белгия, които могат да облекчат процеса по признаването на професионални квалификации в България.

Раздел Трети е озаглавен „Валидиране на професионални квалификации“ и съдържа три подраздела. Първият проследява възникването и развитието на европейската идея за валидиране на знания, учения и компетентности. Направен е извода, че това валидиране е „сред напредничивите идеи в ЕС, доколкото се явява алтернатива на формалното обучение в официални образователни институции (с. 201). Във втория подраздел се обръща внимание на валидирането, като алтернативен начин за достъп до формално образование в ЕС. Ясно са откроени основните етапи и принципи по валидиране (с. 205). Разгледани са националните схеми за валидиране във Финландия и Нидерландия, както и в други ДЧ на ЕС; акредитацията на предишно обучение; валидирането на предишно обучение с оглед на постъпване в точно определена програма на обучение; допълнителното обучение, като най-рядко срещан вариант на признаване на неформално обучение и информално учене с цел достъп до висше образование. Третият подраздел е с фокус „Процесът на валидиране в Република България“. Направен е извода, че „единственото нормативно регламентирано валидиране … е за придобиване на квалификация по професия и признаване на степен на професионална квалификация по професия или на квалификация по част от професия“ (с. 221-222). Посочени са институциите, които имат право да извършват валидиране и самата процедура.

Раздел Четвърти е озаглавен „Оценка на Европейската сметна палата /ЕСП/ за процеса по признаване на професионална квалификация“ и включва два подраздела. Първият разглежда направения одит от ЕСП на ЕК и нейната работа в посока въвеждане на автоматично взаимно признаване на професионални квалификации в ЕС в периода 2013 – 2023 г., а вторият обръща внимание на оценката на ЕСП.

Глава Трета е със заглавие „Специфики на процеса по взаимно признаване на научни степени в ЕС“ и съдържа три раздела. Първият е за Европейското научноизследователско пространство и включва пет подраздела. Първият проследява идеята за това пространство. Посочено, че то е съставено от националните системи за научни изследвания на 27-те ДЧ (с. 242), разгледани са основните му приоритети (с. 243) и приложимите правни актове. Във втория подраздел е анализира правната уредба на научните изследвания в България, а в третия са изброени терминологични различия в разглежданата материя, като „придобиване на научна степен“ и „заемане на академична длъжност“. Четвъртия разглежда контролът върху академичните процедури в България, указан в ЗРАСРБ. Отправена е критика, че „специализираният административен контрол от страна на министъра на образованието и науката

представлява своеобразна намеса в автономната дейност на ВУ и НО“ (с. 263). Петият подраздел е озаглавен „Състояние на научните изследвания в България“ и в него са посочени конкретни причини за „изоставането на науката в България спрямо европейската“ (с. 265-266). Направени са изводи, че „българските публикации в научни списания, вкл. в световната система за рефериране, индексиране и оценяване са недостатъчни“ (с. 266).

Раздел Втори е озаглавен „Взаимно признаване на научни степени в ЕС“ и включва три подраздела. Първият обръща внимание на научните степени в България – доктор и доктор на науките, а вторият на новите единни образци на дипломи за научни степени и удостоверения за признаване. Във третият подраздел е разгледано „Признаването на научни степени в България“. Посочено е, че изискванията са указани в „ЗРАСРБ и Наредбата за държавните изисквания за признаване на придобито висше образование и завършени периоди на обучение в чуждестранни висши училища, а конкретните административни процедури са регламентирани във вътрешните нормативни актове на съответните признаващи органи“ (с. 274-275). Раздел Трети е озаглавен „Насоки за усъвършенстване на действащото българско законодателство“ и включва два подраздела. Първият съдържа 14 препоръки за усъвършенстване на действащото българско законодателство, маркирани са основните проблеми за решаване и са направени предложения de lege ferenda. Във вторият подраздел са посочени по-важните приноси с научен и приложен характер на дисертацията.

В Заключението са посочени факторите, които влияят върху българската образователна система и тези, които сериозно затрудняват съвместимостта й с европейското законодателство, както и специфичните проблеми, от значение за темата на изследването.

III. Оценка на научните и практически резултати и приноси на дисертационания труд.

Безспорен принос на дисертационния труд е избора на темата и нейната актуалност, както и приложените образци на документи, които спомага за изясняването на текста.

Похвала заслужава систематизирането на препоръките за усъвършенстването на българското законодателство, за да отразява европейските и международни тенденции, и изброяването на основните проблеми за решаване.

Принос на дисертационния труд са направените предложния de lege ferenda, както и разгледаните най-важни европейски мерки за хармонизиране и взаимно признаване на дипломи, удостоверения и други доказателства за академични, професионални или научни квалификации в рамките на ЕС.

IV. Критични бележки и препоръки

Основната ми критична бележка е относно структурата на дисертацията. Тя е

свързана с обема на отделни глави и раздели. Макар и изградена в логическа последователност, прави впечатление неравномерното изложение в отделните глави. Особено това важи за Глава първа, която е в обем 137 стр., за сравнение Глава Трета е 50 стр. Наред с това в някои от разделите, подразделите са 2 (Глава Трета, Раздел Трети), а в други 6 (Глава Първа, Раздел Първи). Обемът на някои от подразделите е 8 стр. (Глава Трета, Раздел Трети), а в други 68 стр. (Глава Първа, Раздел Първи).

Имам и някои други забележки. На много места в дисертацията се използват дълги изречения (стр. 10, 11, 24, 32, 180, 263, 300 и др.) и множество повторения (стр. 35-37 повторение на „европейски“, „европейци“, стр. 40-41 повторение на „признаване“), което създава затруднения при изясняването на смисъла на текста.

Другата ми забележка е в заключението да бъдат включени приносите на изследването, а не в Глава Трета „Специфики на процеса по взаимно признаване на научни степени в ЕС“.

V. Заключение

Дисертационният труд отговаря на изискванията на чл. 6, ал. 3 от Закона за развитие на академичния състав на Република България, на чл. 27 от Правилника за неговото прилагане, както и на съответния Правилник на Института за държавата и правото.

В заключение, имайки налице всички необходими основания давам положителна оценка и предлагам на Росица Йотова Петкова да бъде присъдена образователна и научна степен Доктор по научна специалност „Международно право и международни отношения“ по професионално направление „Право“ 3.6.

Пловдив, 27.10.2025 г. Доц. д-р Гергана Гозанска

OPINION

by Assoc. Prof. Gergana Kostadinova Gozanska, PhD

Faculty of Law of

University of Plovdiv Paisii Hilendarski

member of the scientific jury according to Order No. RD 09-70/25.09.2025 of the Director of the Institute of State and Law at the Bulgarian Academy of Sciences for the appointment of a scientific jury to conduct the defense of a dissertation for the award of the educational and scientific degree "Doctor" in the scientific specialty "International Law and International Relations" in the field of higher education 3. Social, economic and legal sciences, professional field 3.6. Law

of

Rositsa Yotova Petkova

on the topic "Mutual Recognition of Training, Professional Qualifications and Scientific Degrees in the European Union"

I. Brief biographical data

Rositsa Yotova Petkova has a master's degree in sociology and economics from Sofia University. From 2019 to the present, she is the Chief Expert at the National Center for Information and Documentation. She was enrolled as a doctoral student at the Institute of State and Law from 1.01.2022 and was discharged with the right to defend on 24.09.2025.

II. General description of the presented dissertation work

A dissertation work of 326 pages is presented, including a list of abbreviations used and a bibliography. The dissertation is structured in an introduction, three chapters, a conclusion and a bibliography. The scientific apparatus includes 292 footnotes. The bibliographic reference of the literature used and cited contains a total of 106 titles, of which 88 are in Cyrillic and 18 in Latin, a list of 46 regulatory acts in Cyrillic and 12 in Latin, 11 sociological studies in Cyrillic and 2 in Latin, and 20 electronic sources.

In the introduction, the doctoral student clearly defines the goals, tasks, subject, object and methods of research. The main thesis, which is subject to testing, is: "identifying the specifics in the regulatory framework of the procedure for mutual recognition of training, professional qualifications and scientific degrees in the EU and Bulgaria" (p. 11).

Chapter One, entitled “Mutual Recognition of Educational Qualifications and Periods of Study in the EU” is structured in four sections. The first is “Historical Development of the Recognition Process” and includes six subsections. They are: “EU Law in the Field of Education” (1.1.1.) and continues with “Internationalization of Higher Education” (1.1.2.), “European Integration and the Bologna Process” (1.1.3.), “Legal Mechanisms for the Implementation of the Bologna Process” (1.1.4.), “Essence of the Academic Recognition

Procedure in the EU" (1.1.5.) and "Comparative Law Analysis of the Mutual Recognition Process in the EU" (1.1.6.).

In subsection 1.1.1. the principle of mutual recognition is discussed, stating that it "represents a methodological legal instrument aimed at eliminating conflicts in the exercise of competence in the EU" (p. 23), and that it is "most fully implemented if there is a sufficient degree of harmonisation between the laws of the Member States (MS) in conditions of mutual trust between the competent authorities" (p. 23).

Subsection 1.1.2. draws attention to the concept of "international education" (p. 30) and the pan-European process of internationalisation of higher education (p. 31). It is concluded that for higher education "European institutions undertake numerous actions that contribute to increasing its quality and promote cooperation between MS, without affecting their sovereignty over the content and structure of their national education systems" (p. 33).

The following subsection indicates the approaches to the assessment of educational and professional qualifications over the years: nostification, equivalence, recognition. In addition, the following are considered: the European Network of Information Centres (ENIC); the Network of National Academic Recognition Information Centres (NARIC); recognition procedures, which include academic, professional and recognition of periods of study; the Convention on the Recognition of Qualifications concerning Higher Education in the European Region (Lisbon Convention), the Sorbonne Declaration of 1998, the Bologna Declaration of 1999.

The main mechanisms for reforming national education systems derived from the Bologna Framework are noted (p. 50) in subsection 1.1.4. Attention is drawn to the initiatives European Credit System, European Qualifications Framework, etc. An indisputable contribution is the listing of the EU's strategic goals in the field of education and training through comprehensive international qualifications frameworks (p. 58). A precise analysis is made of the academic recognition procedure in the EU in subsection 1.1.5. It is noted that "in practice, academic recognition procedures take place mainly in higher education institutions where students apply" (p. 64). In addition, the main criteria for recognition of qualifications are examined in detail.

In subsection 1.1.6. the levels in the Bulgarian education system are clearly and precisely presented (pp. 79 – 80), as well as the system of higher education in the country (pp. 81-83). A comparison is made between the Bulgarian education system and those of Finland, the Netherlands, the United Kingdom and France and it is stated that "the main key features have been introduced in the Bulgarian education system" (p. 89).

Section Two is entitled "Recognition of Education and Periods of Study in Bulgaria" and includes four subsections. The first presents in chronological order the laws adopted over the years and their main provisions. Emphasis is placed on the legal regulation of the procedure by which foreigners with completed secondary or higher education can continue their studies in Bulgaria.

Subsection 1.2.2. highlights the main problems facing the national education system. The author points out that "the problems of practical training of students, of the exchange of experience between highly qualified university specialists and business, etc., are unresolved" (p. 106-107).

A successful characterization of higher education in Bulgaria is made in subsection 1.2.3. Its development over the years is presented, distinguishing three periods: elementary, socialist and democratic (p. 108-109). The democratic period is analyzed in detail, listing specific imbalances in the system (p. 110).

Subsection 1.2.4. draws attention to the positive changes in the higher education system in Bulgaria after 1995. Such changes include: the Classifier of Higher Education Fields and Professional Areas, the National Classification Framework, the adoption of the Law on the Development of the Academic Staff of the Republic of Bulgaria, the establishment of the National Evaluation and Accreditation Agency (NEAA), the Rating System of Higher Education Institutions in Bulgaria, the specialized information system of the Ministry of Education and Science, etc. The summary of the regulatory introductions is commendable (pp. 118-119).

In subsection 1.2.5. a brief historical overview of the specifics of mutual recognition in Bulgaria is provided. These include: the introduction of the EDS; the exemption from the certification, translation and legalization of the EDS, etc. The specifics of the introduction of automatic mutual recognition of qualifications in the EU at the national level and the aspects that are mandatorily assessed in the procedure for the recognition of higher education in Bulgaria are indicated.

Section Three is entitled “Convention Abolishing the Requirement of Legalization for Foreign Public Documents”. Subsection 1.3.1 examines the role of the apostille in the mutual recognition process. Attention is drawn to the alternative recognition procedure; Regulation 2016/1191 and the Convention Abolishing the Requirement of Legalization for Foreign Public Documents. The administrations in Bulgaria that affix an Apostille and what documents they certify with it are indicated.

In subsection 1.3.2. a distinction is made between the electronic apostille and the electronic register and it is stated that in Bulgaria the authorities that maintain the electronic registers are the same ones that issue apostilles (p. 133). The Bulgarian public registers for educational and certification documents are duly noted, as well as the fact that NEAA is solely competent to issue electronic apostilles (p. 134).

The problems in certifying educational documents by apostille in Bulgaria are discussed in subsection 1.3.3., and it is stated that they are of an administrative and legal nature (p. 137 – 138).

Section Four is entitled “Current Trends in Legislation” and includes two subsections. The first is dedicated to the current EU acts in the field of education. The main regulations and directives, the Europe 2020 Strategy, the Paris Communiqué of 2018, etc. are listed. The

second subsection draws attention to “Recent Changes in the National Framework of Norms and Policies.” Among the most innovative changes, the author points to the introduction of the National Map of Higher Education in the Republic of Bulgaria (p. 153).

Chapter Two is entitled “Mutual Recognition of Professional Qualifications in the EU” and includes four sections. The first section is about “The Emergence and Development of the Process of Recognition of Professional Qualifications” and contains four subsections. The first outlines the procedures for the mutual recognition of professional qualifications (p. 162). The second examines the basic concepts in the recognition of professional qualifications. The third focuses on the European Qualifications Framework for Vocational Education and Training. It is noted that it serves as a “tool for referencing qualifications between different national qualifications frameworks” (p. 167) and that it places emphasis on “learning outcomes” (p. 168). Attention is drawn to the European Credit System for Vocational Education and Training, the European Credit Transfer and Accumulation System, the European Credit Transfer and Accumulation System for Vocational Education and Training, the European Qualifications Framework for Learning, Competences, Qualifications and Professions.

Section Two focuses on “Unregulated and Regulated Professions in the EU” and includes four subsections. The first distinguishes between unregulated and regulated professions; attention is paid to the general mechanism for the recognition of professional qualifications in an unregulated profession (p. 180) and the Europass format. The second subsection is for regulated professions. Emphasis is placed on the applicable system-wide and sectoral directives, as well as on Directive 2005/EC, Directive 2005/36/EC and Directive 2013/55/EU. “Recognition of Regulated Professions under Bulgarian Legislation” is discussed in the third subsection. It is noted that for exercising a regulated profession in Bulgaria, “the requirement for possession of a specific professional qualification, legal capacity or membership in a professional organization recognized by the state” is provided (p. 189). The fourth subsection provides a comparative legal analysis of foreign experience and the good practices from Finland, the Netherlands and Belgium, which can facilitate the process of recognizing professional qualifications in Bulgaria.

Section Three is entitled “Validation of Professional Qualifications” and contains three subsections. The first traces the emergence and development of the European idea of validation of knowledge, learning and competences. It is concluded that this validation is “among the progressive ideas in the EU, insofar as it is an alternative to formal training in official educational institutions (p. 201). The second subsection focuses on validation as an alternative way of accessing formal education in the EU. The main stages and principles of validation are clearly outlined (p. 205). The national validation schemes in Finland and the Netherlands, as well as in other EU Member States, are examined; the accreditation of prior learning; the validation of prior learning with a view to entering a precisely defined training program; additional training, as the least common option for recognizing non-formal and informal learning for the purpose of accessing higher education. The third subsection focuses on “The validation process in the Republic of Bulgaria”. It is concluded that “the only legally regulated validation … is for the acquisition of a qualification in a profession and the

recognition of a degree of professional qualification in a profession or of a qualification in part of a profession" (pp. 221-222). The institutions that have the right to carry out validation and the procedure itself are indicated.

Section Four is entitled "The European Court of Auditors' (ECA) assessment of the process for the recognition of professional qualifications" and includes two subsections. The first examines the ECA's audit of the European Commission and its work towards the introduction of automatic mutual recognition of professional qualifications in the EU in the period 2013-2023, and the second draws attention to the ECA's assessment.

Chapter Three is entitled "Specifics of the Process for the Mutual Recognition of Academic Degrees in the EU" and contains three sections. The first is about the European research area and includes five subsections. The first traces the idea of this area. It is stated that it is composed of the national research systems of the 27 MS (p. 242), its main priorities (p. 243) and the applicable legal acts are examined. The second subsection analyzes the legal framework of scientific research in Bulgaria, and the third lists terminological differences in the subject under consideration, such as "acquiring a scientific degree" and "holding an academic position". The fourth examines the control over academic procedures in Bulgaria, specified in the Act on the Development of the Academic Staff of the Republic of Bulgaria. It is criticized that "the specialized administrative control by the Minister of Education and Science represents a kind of interference in the autonomous activities of higher education institutions and non-governmental organizations" (p. 263). The fifth subsection is entitled "State of scientific research in Bulgaria" and it indicates specific reasons for "the lagging behind of science in Bulgaria compared to European science" (p. 265-266). It is concluded that "Bulgarian publications in scientific journals, including in the global system of referencing, indexing and evaluation are insufficient" (p. 266).

Section Two is entitled "Mutual Recognition of Academic Degrees in the EU" and includes three subsections. The first draws attention to "Academic degrees in Bulgaria" – PhD and Doctor of Science, and the second to the new uniform models of diplomas for academic degrees and certificates of recognition. The third subsection examines "Recognition of Academic Degrees in Bulgaria". It is stated that the requirements are specified in the "Law on the Development of the Academic Staff of the Republic of Bulgaria and the Regulation on State Requirements for Recognition of Acquired Higher Education and Completed Periods of Study in Foreign Higher Education Institutions, and the specific administrative procedures are regulated in the internal regulations of the relevant recognizing bodies" (pp. 274-275). Section Three is entitled "Guidelines for Improving the Current Bulgarian Legislation" and includes two subsections. The first contains 14 recommendations for improving the current Bulgarian legislation, highlights the main problems to be solved and makes proposals de lege ferenda. The second subsection lists the more important contributions of a scientific and applied nature of the dissertation.

The Conclusion indicates the factors that influence the Bulgarian education system and those that seriously hinder its compatibility with European legislation, as well as the specific problems relevant to the topic of the study.

III. Assessment of the scientific and practical results and contributions of the dissertation.

An indisputable contribution of the dissertation is the choice of the topic and its relevance, as well as the attached sample documents that contribute to the clarification of the text of the study.

The systematization of the recommendations for the improvement of Bulgarian legislation in order to reflect European and international trends, and the listing of the main problems to be solved, deserve praise.

The contribution of the dissertation is the proposals made de lege ferenda, as well as the most important European measures for the harmonization and mutual recognition of diplomas, certificates and other evidence of academic, professional or scientific qualifications within the EU.

IV. Critical remarks and recommendations

My main critical remark is about the structure of the dissertation. It is related to the volume of individual chapters and sections. Although built in a logical sequence, the uneven presentation in the individual chapters is noticeable. This is especially true for Chapter One, which is 137 pages long, for comparison, Chapter Three is 50 pages long. In addition, in some of the sections, the subsections are 2 (Chapter Three, Section Three), and in others 6 (Chapter One, Section One). The volume of some of the subsections is 8 pages long (Chapter Three, Section Three), and in others 68 pages long (Chapter One, Section One).

I also have some other remarks. In many places in the dissertation, long sentences are used (pp. 10, 11, 24, 32, 180, 263, 300, etc.) and numerous repetitions (pp. 35-37 repetition of “European”, “Europeans”, pp. 40-41 repetition of “recognition”), which creates difficulties in clarifying the meaning of the text.

My other remark is that the contributions of the study should be included in the conclusion, and not in Chapter Three “Specifics of the Process of Mutual Recognition of Scientific Degrees in the EU”.

V. Conclusion

The dissertation meets the requirements of Art. 6, para. 3 of the Act on the Development of the Academic Staff of the Republic of Bulgaria, of Art. 27 of the Regulations for its implementation, as well as the relevant Regulations of the Institute of State and Law.

In conclusion, having all the necessary grounds, I give a positive assessment and propose that Rositsa Yotova Petkova be awarded the educational and scientific degree of Doctor in the scientific specialty "International Law and International Relations" in the professional field of "Law" 3.6.

Plovdiv, 27.10.2025 Assoc. Prof. Gergana Gozanska, PhD